

คู่มือปฏิบัติงาน

งานสุขาภิบาลและสิ่งแวดล้อม

สำนักปลัดเทศบาล เทศบาลตำบลแม่ไร่

คำนำ

คู่มือการปฏิบัติงานของงานสุขาภิบาลและสิ่งแวดล้อม ฉบับนี้เป็นคู่มือที่สำคัญอย่างหนึ่งในการทำงาน ทั้งระดับหัวหน้างานและผู้ปฏิบัติงาน ฉบับนี้เป็นคู่มือที่สำคัญอย่างหนึ่งในการทำงานทั้งระดับหัวหน้างานและผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นการจัดทำรายละเอียดของการทำงานในหน่วยงานนั้นๆ อย่างเป็นระบบและครบถ้วน สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้หลายประการ เช่น ภาระงานนอกใบอนุญาตประเภทต่างๆ ภาระงาน ตรวจสอบดำเนินการเรื่องร้องเรียนเหตุเดือดร้อนรำคาญ ภาระงานด้านการสุขาภิบาลอาหาร ภาระงาน การดำเนินการด้านการสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานขององค์กร เปรียบเสมือนแผนที่บอกเส้นทางการทำงานที่มีจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุด มีคำอธิบายตามที่จำเป็น เพื่อให้ ผู้ปฏิบัติงานไว้ใช้อ้างอิงมิให้เกิดความผิดพลาดในการทำงานและเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานไปในทิศทาง เดียวกัน ส่งผลให้เกิดความสะดวกและประชาชนมีความพึงพอใจต่อระบบงาน

ทั้งนี้คณะผู้จัดทำ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือการปฏิบัติงานฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่บุคลากร กอง สาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน และสามารถบูรณา การความรู้ที่ได้รับจากการปฏิบัติงานจริง เพื่อลดข้อผิดพลาด ในกระบวนการดำเนินการเพื่อสร้างความเข้าใจ และเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อเทศบาลตำบลแม่ไร่ต่อไป

คณะผู้จัดทำคู่มือปฏิบัติงานฯ
งานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

คู่มือการปฏิบัติงานงานสุขาภิบาลและสิ่งแวดล้อม กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลแม่ไร่ จัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานและผู้เกี่ยวข้องใช้ประโยชน์เป็นแนวทางการดำเนินงานตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดกระบวนการ และเพื่อช่วยให้การทำงานเป็นไปอย่างมีระบบ ลดข้อผิดพลาดจากการที่ “ไม่รู้งาน” หรือลดเวลาในการทำงานช่วยให้งานเสร็จเร็วขึ้น รวมถึงการช่วยลดปัญหาของการทำงานหลายมาตรฐาน มาเป็นการทำงานที่มีมาตรฐานเดียวกัน

เนื้อหาของคู่มือนี้ประกอบด้วย ผังกระบวนการ ระยะเวลา รายละเอียดของงานมาตรฐาน คุณภาพงาน การติดตามประเมินผล ตลอดจนผู้รับผิดชอบและเอกสารอ้างอิงต่างๆ เพื่อประโยชน์ในการควบคุมการปฏิบัติงาน และเพิ่มประสิทธิภาพประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของงานสุขาภิบาลและสิ่งแวดล้อม

ความเป็นมาและความสำคัญในการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน ของงานสุขาภิบาลและสิ่งแวดล้อมกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลแม่ไร่

การพัฒนาระบบการประเมินผลการปฏิบัติราชการระดับหน่วยงาน จะบรรลุความสำเร็จมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับผู้บริหารเทศบาลตำบลแม่ไร่ หัวหน้าหน่วยงานและส่วนราชการในสังกัดเทศบาลตำบลแม่ไร่ รวมถึงบุคลากรในหน่วยงานทุกคนต้องตระหนักถึงความสำคัญของการประเมินผลการปฏิบัติราชการ ซึ่งเป็นกลไกที่สำคัญในการกระตุ้นและผลักดันให้มีการปรับปรุงประสิทธิภาพและประสิทธิผลการปฏิบัติราชการขององค์กรให้บรรลุเป้าหมาย

คู่มือการปฏิบัติงาน เป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่งในการทำงานทั้งระดับหัวหน้างานและผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นการจัดทำรายละเอียดของการทำงานในหน่วยงานนั้นๆ อย่างเป็นระบบและครบถ้วน สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้หลายประการเช่น การสอนงาน การตรวจสอบการทำงานการควบคุมงาน การติดตามงาน และการประเมินผลการปฏิบัติงาน เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานขององค์กร เปรียบเสมือนแผนที่บอกเส้นทางการทำงานที่มีจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดมีคำอธิบายตามที่จำเป็นเพื่อให้ผู้ปฏิบัติไว้ใช้อย่างมีให้เกิดความผิดพลาดในการทำงานดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน เพื่อให้งานสุขาภิบาลและสิ่งแวดล้อมมีคู่มือการปฏิบัติงานที่ชัดเจนอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร ที่แสดงถึงรายละเอียดขั้นตอนการปฏิบัติงานกิจกรรม/กระบวนการต่างๆของหน่วยงานและสร้างมาตรฐานการปฏิบัติงานที่มุ่งไปสู่การบริหารคุณภาพการบริการทั่วทั้งองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดผลงานที่ได้มาตรฐานเป็นไปตามเป้าหมายได้ผลผลิตหรือการบริการที่มีคุณภาพและบรรลุข้อกำหนดที่สำคัญของกระบวนการ อีกทั้งเพื่อเป็นหลักฐานแสดงวิธีการทำงานที่สามารถถ่ายทอดให้กับผู้ที่เข้ามาปฏิบัติงานใหม่ พัฒนาให้การทำงานเป็นมืออาชีพและใช้ประกอบการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรรวมทั้งแสดงหรือเผยแพร่ให้กับบุคคลภายนอกหรือผู้ใช้บริการให้สามารถเข้าใจและใช้ประโยชน์จากกระบวนการที่มีอยู่เพื่อขอรับบริการที่ตรงกับความต้องการ

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้งานสุขภาพและสิ่งแวดล้อม มีคู่มือการปฏิบัติงานที่ชัดเจนอย่างมีลายลักษณ์อักษรที่แสดงถึงรายละเอียดขั้นตอนการปฏิบัติงานของกิจกรรม/กระบวนการต่างๆของหน่วยงานและสร้างมาตรฐานการปฏิบัติงาน ที่มุ่งไปสู่การบริหารคุณภาพการบริการทั่วทั้งองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดผลงานที่ได้มาตรฐานเป็นไปตามเป้าหมาย ได้ผลผลิตหรือการบริการที่มีคุณภาพและบรรลุข้อกำหนดที่สำคัญของกระบวนการงาน

๒. เพื่อเป็นหลักฐานแสดงวิธีการทำงานที่สามารถถ่ายทอดให้กับผู้ที่เข้ามาปฏิบัติงานใหม่พัฒนาให้การทำงานเป็นมืออาชีพ และใช้ประกอบการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร รวมทั้งแสดงหรือเผยแพร่ให้กับบุคคลภายนอกหรือผู้ใช้บริการสามารถเข้าใจและใช้ประโยชน์จากกระบวนการที่มีอยู่เพื่อขอรับบริการที่ตรงกับความต้องการ

ขอบเขตงาน

คู่มือการปฏิบัติงานฉบับนี้มีขอบเขตครอบคลุมการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของงานสุขาภิบาลอาหารและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีทั้งหมด ๓ กระบวนการ ดังนี้

๑. งานใบอนุญาต

๑.๑ ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.๒๕๓๕

๑.๑.๑ ใบอนุญาตประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ

๑.๑.๒ ใบอนุญาตสถานที่จำหน่ายอาหาร/สะสมอาหาร

๑.๑.๓ หนังสือรับรองการแจ้งจำหน่ายอาหาร/สะสมอาหาร

๑.๑.๔ ใบอนุญาตใช้สถานที่ตลาดเอกชน

๑.๒ ตามพระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้ขยายเสียง พ.ศ.๒๕๓๓

๑.๒.๑ ใบอนุญาตทำการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง

๒. กระบวนการตรวจสอบดำเนินการเรื่องร้องเรียนเหตุเดือดร้อนรำคาญ

๓. กระบวนการด้านการเฝ้าระวังทางสุขาภิบาลอาหาร

กรอบแนวคิด

เทศบาลตำบลแม่ไร่ เป็นหน่วยงานราชการบริหารส่วนท้องถิ่นที่ทำงานโดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้สามารถบริการประชาชนได้อย่างทั่วถึงและตอบสนองความต้องการของประชาชนให้เกิดความพึงพอใจสูงสุด (Best Service) สมกับเป็นการเมืองการท่องเที่ยวยกระดับโลก งานสุขาภิบาลและสิ่งแวดล้อมเป็นงานหนึ่งในองค์กรที่รับนโยบายของเทศบาลในการให้บริการประชาชนเพื่อให้เกิดความพึงพอใจ อำนวยความสะดวกและรวดเร็ว ในขณะที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ตาม พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.๒๕๓๕ ซึ่งถือเป็นกฎหมายควบคุมอาคาร และอื่นๆ อีกมากมาย ทำให้การปฏิบัติงานขาดแนวทางที่ชัดเจน เจ้าหน้าที่งานท้องถิ่นและและเจ้าพนักงานสาธารณสุขจำเป็นต้องใช้ดุลพินิจในการตัดสินใจประกอบการทำงานภายใต้ภาวะความกดดันจากโลกาภิวัตน์ จึงทำให้เกิดแนวคิดเพื่อกำหนดกรอบแนวทางการดำเนินงานร่วมกันตามขั้นตอนและบทบัญญัติแห่งกฎหมายในการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานของสุขาภิบาลและสิ่งแวดล้อมขึ้น เพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานสามารถใช้เป็นแนวทางในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นแบบอย่างเดียวกันทั้งองค์กร

คำจำกัดความ

“กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ” หมายความว่า กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข

“อาหาร” หมายความว่า ของกินหรือเครื่องสำอางค์ชีวิต ได้แก่

๑. วัตถุทุกชนิดที่คนกิน ต้ม อม หรือนำเข้าสู่ร่างกาย ไม่ว่าจะด้วยวิธีหรือในรูปลักษณะใดๆ แต่ไม่รวมถึงยา วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตหรือประสาท หรือยาเสพติดให้โทษตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นแล้วแต่กรณี

๒. วัตถุที่มุ่งหมายสำหรับใช้หรือใช้เป็นส่วนผสมในการผลิตอาหารรวมถึงเจือปน อาหาร สีและเครื่องปรุงแต่งรส

“สถานที่จำหน่ายอาหาร” หมายความว่า อาคาร สถานที่ หรือบริเวณใดๆ ที่มีใช้ที่หรือทางสาธารณะที่จัดไว้เพื่อประกอบอาหารหรือปรุงอาหารจนสำเร็จและจำหน่ายให้ผู้ซื้อสามารถบริโภคได้ทันที ทั้งนี้ไม่จำเป็นเป็นการจำหน่ายโดยจัดให้มีบริเวณไว้สำหรับการบริโภค ณ ที่นั้น หรือนำไปบริโภคที่อื่นก็ตาม “สถานที่สะสมอาหาร” หมายความว่า อาคาร สถานที่ หรือบริเวณใดๆ ที่มีใช้ที่หรือทางสาธารณะ ที่จัดไว้สำหรับเก็บอาหารอันมีสภาพเป็นของสดหรือของแห้งหรืออาหารในรูปลักษณะอื่นใด ซึ่งผู้ซื้อต้องทำไปทำ ประกอบหรือปรุงเพื่อบริโภคภายหลัง

“ตลาด” หมายความว่า สถานที่ซึ่งปกติจัดไว้ให้ผู้ค้าใช้เป็นชุมนุมเพื่อจำหน่ายสินค้าประเภทสัตว์เนื้อสัตว์ผัก ผลไม้หรืออาหารอันมีสภาพเป็นของสด ประกอบหรือปรุงแล้ว หรือของเสีง่าย ทั้งนี้ไม่จำเป็นมีการจำหน่ายสินค้าประเภทอื่นด้วยหรือไม่ก็ตาม และหมายความรวมถึงบริเวณที่ซึ่งจัดไว้สำหรับผู้ค้าใช้เป็นชุมนุมเพื่อจำหน่ายสินค้าประเภทดังกล่าว เป็นประจำหรือเป็นครั้งคราวหรือตามวันที่กำหนด

“ที่หรือทางสาธารณะ” หมายความว่า สถานที่หรือทางซึ่งมีใช้เป็นของเอกชนและประชาชนสามารถใช้ประโยชน์หรือใช้สัญจรได้

“โฆษณา” หมายความว่า การบอกกล่าว แจ้งความ ชี้แจง แนะนำ หรือแสดงความคิดเห็นแก่ประชาชน

“เหตุรำคาญ” หมายความว่า เหตุหนึ่งเหตุใดอันอาจก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนผู้ที่อยู่อาศัยในบริเวณใกล้เคียงซึ่งมีสาเหตุมาจากการกระทำดังต่อไปนี้

๑. แหล่งน้ำ ทางระบายน้ำใสมูล หรือเถ่า หรือสถานที่อื่นใด ซึ่งอยู่ในทำเลไม่ที่เหมาะสม สกปรก มีการสะสมหรือหมักหมมสิ่งของ มีการเททิ้งสิ่งใดเป็นเหตุให้มีกลิ่นเหม็น หรือละอองเป็นพิษ หรือเป็นที่เพาะพันธุ์พาหะนำโรค หรือก่อให้เกิดความเสี่ยง หรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ

๒. การเลี้ยงสัตว์ในที่ หรือวิธีใด หรือมีจำนวนเกินสมควร จนเป็นเหตุให้เสื่อม หรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ

๓. อาคาร อันเป็นที่อยู่ของคนหรือสัตว์โรงงานหรือสถานที่ประกอบการใด ไม่มีการระบายอากาศการระบายน้ำ การกำจัดสิ่งปฏิกูล หรือการควบคุมสารเป็นพิษหรือมีแต่ไม่มีการควบคุมให้ปราศจากกลิ่นเหม็นหรือละอองสารเป็นพิษอย่างเพียงพอจนเป็นเหตุให้เสื่อมหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ

๔. การกระทำใดๆ อันเป็นเหตุให้เกิดกลิ่น แสง รังสีเสียง ความร้อน สิ่งมีพิษ ความสั่นสะเทือน ฝุ่นละออง เขม่า เถ้า หรือกรณีอื่นใด จนเป็นเหตุให้เสื่อม หรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ

“ใบอนุญาตจำหน่ายอาหาร” หมายความว่า การจัดตั้งสถานที่จำหน่ายอาหารหรือสะสมอาหาร (พื้นที่เกิน ๒๐๐ ตารางเมตร)

“หนังสือรับรองการแจ้ง” หมายความว่า การจัดตั้งสถานที่จำหน่ายอาหารหรือสะสมอาหาร (พื้นที่ไม่เกิน ๒๐๐ ตารางเมตร)

“ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งจากพนักงานท้องถิ่น” หมายความว่า ข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นที่ได้รับการแต่งตั้งจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นนั้น ให้มีอำนาจปฏิบัติการตรวจตรา กำกับดูแล ตามมาตรา ๔๔ หรือตามคำสั่งแต่งตั้งของเทศบาลตำบลแม่ไร่ระบุ

“เจ้าพนักงานสาธารณสุข” หมายความว่า เจ้าพนักงานซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

“เจ้าพนักงานท้องถิ่น” หมายความว่า นายกเทศมนตรีตำบลแม่ไร่

ลักษณะงาน/ภารกิจปฏิบัติ

๑. การตรวจแนะนำ พิจารณาออกใบอนุญาต หนังสือรับรองการแจ้งสถานประกอบการตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.๒๕๓๕ ประกอบด้วย

- ตรวจสอบและอนุญาตสถานประกอบการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ
- ตรวจสอบและอนุญาตหรือออกหนังสือรับรองการแจ้งจัดตั้งสถานที่จำหน่ายอาหารหรือสถานที่สะสมอาหาร

- ตรวจสอบและอนุญาตให้ใช้สถานที่เป็นตลาด

- ตรวจสอบและอนุญาตให้จำหน่ายสินค้าในที่หรือทางสาธารณะ

๒. การอนุญาตให้กระทำการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง

๓. การตรวจสอบ แก้ไขและระงับเหตุเดือดร้อนรำคาญ

๔. การดำเนินการด้านสุขาภิบาลอาหาร

กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานสุขาภิบาลและสิ่งแวดล้อม

๑. พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.๒๕๓๕
๒. พระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ.๒๕๔๙
๓. พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ.๒๕๒๒
๔. พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ.๒๕๐๙
๕. พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ.๒๕๑๘
๖. พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.๒๕๒๒
๗. พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.๒๕๓๕
๘. พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการการปกครอง พ.ศ.๒๕๓๙
๙. พระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.๒๕๓๙
๑๐. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๓๕
๑๑. พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ.๒๕๔๐
๑๒. พระราชบัญญัติอำนวยความสะดวกขออนุญาตทางราชการ
๑๓. เทศบัญญัติเทศบาลตำบลแม่ไร่ เรื่อง สถานที่จำหน่ายอาหารและสถานที่เสสมอาหาร พ.ศ.
๒๕๕๓
๑๔. เทศบัญญัติเทศบาลตำบลแม่ไร่ เรื่อง ตลาด พ.ศ.๒๕๕๒
๑๕. เทศบัญญัติเทศบาลตำบลแม่ไร่ เรื่อง การจำหน่ายสินค้าในที่หรือทางสาธารณะ พ.ศ.๒๕๕๑
๑๖. เทศบัญญัติเทศบาลตำบลแม่ไร่ เรื่อง กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ พ.ศ.๒๕๕๖